

בארה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מח"ס רינונה של תורה ♦ יו"ל ע"י כולל שערים המצויינים שע"י מוסדות דרכי תורה רחובות

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' - 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 108 ניסן תשע"ה

העלון מוקדש לעילוי נשמת שרה בת זיהרה ומשה מעודה ע"ה

פרשת צו – שבת הגדול

שהרי למעשה שמו של אהרן הוזכר אלא שנטפל לבניו- "בני אהרן", ואם כן כל החשש הוא שמא יתקנא בבניו על שלא הוזכר שמו בפני עצמו אלא כטפל, ולכך ביקש משה מהקב"ה שיזכר שמו של אהרן כעיקר ולא כדבר הנטפל. ועל כך הקשה השלי"ה שהרי אין אדם מתקנא בבניו.

ועוד הקשה, מהו שאמרו שהקב"ה חלק כבוד לגפן ולזית בכך שאינם קרבים על גבי המזבח, וכי יש להם כבוד בכך שהם פסולים למערכה, והלא אדרבה "כל פעל ה' למענהו", והכל ברא לכבודו. ועיי"ש שהאריך בישוב הענין על פי הסוד.

ונמדבריו משמע שהכבוד לגפן ולזית הוא בכך שאינם קרבים על גבי המזבח, וכן משמע מדברי רבינו בחיי (פס' ג'). אמנם לדברי בעלי התוס' הנ"ל, נחשב להם הדבר כפסול אלא שכיבדם הכתוב ולא פירסם שהם פסולים].

ג. ויש בנותן טעם להביא בענין זה ש"בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו" את דברי רש"י במס' בבא קמא (צב, ב) שהתורה הסמיכה את נישואי יצחק ורבקה לפסוק "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה", לומר שאברהם נתקנא ביצחק ולכך נשא אשה. ולכאורה קשה שהרי אין אדם מקנא בבנו?

ותירץ הגר"ח קניבסקי שליט"א (דרך שיחה' עמ' כג') שאין אדם מקנא בבנו היינו בחכמה ובגדלות, אך לא אמרו כן על מעשה פרטי.

וסיפר בשם רבי אריה לוי זצ"ל, שלבעל ה"חמדת שלמה" היה בן גדול מאד, ודיברו עליו שהוא גדול מאביו, והדבר היה איכפת לאביו. וכששאלו אותו שהרי "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו"? השיב: הני מיילי כשזה אמת!...

שערי זריזות...

"צו את אהרן" (שם)

פירש"י "אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות. אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס".

וביאר בספר 'חנוכת התורה', שהנה אמרו (קידושין לא, א) "גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה", והטעם הוא מפני שמי שמצווה היצר הרע מתגבר עליו ביותר שלא לקיים המצווה, וצריך הוא לזרוז עצמו לכבוש את יצרו. ונמצא שעצם הציווי גורם לאדם שיהא צריך לזרוז עצמו, וזהו שאמרו "אין צו אלא זירוז", כי כשיש ציווי צריך לזרוז את עצמו לכבוש היצר הרע.

הגר"ח קניבסקי – אימתי אב מתקנא בבנו ?

"צו את אהרן ואת בניו לאמר" (ו, ב)

הראשונים העירו שבפרשת ויקרא הוזכרו רק בני אהרן ולא אהרן עצמו, וכאן הוזכר גם אהרן.

ובפירוש בעלי התוספות ביארו זאת על פי דברי המדרש (ילקוט"ש ויקרא רמז תע"ט), שלאחר מעשה העגל אמר הקב"ה שאהרן לא יעבוד ולא ישמש עוד ככהן, ולכן בכל עבודת הקרבנות שבפרשת ויקרא הוזכרו רק בניו.

ובמדרש שם אמרו עוד, שעקב כך אמר משה לפני הקב"ה, "הבאר שנואה ומימיה חביבין? וכיון שהבנים חביבין שהם מי הבאר היאך שנואה הבאר שהוא האב? והרי חלקת כבוד לעצם כפי ששנינו "הכל כשרין לעצי המערכה חוץ משל זית ומשל גפן", ואף על פי שעצי הזית והגפן פסולים, לא נאמר כן במפורש בתורה, לפי שחלקת כבוד לזית בשביל שמן שיוצא ממנו, ולגפן בשביל הנסכים, ולמה לא תחלוק כבוד לאהרן בעד בניו? מיד אמר לו הקב"ה, חייך שבתפילתך אני מקרבו, ולא עוד אלא שאני עושה אותו עיקר ובניו טפלים, מיד אמר למשה צו את אהרן ואת בניו.

וכתב הכלי יקר, שטעם הדבר שלא הוזכר שמו של אהרן בפרשת ויקרא מחמת חטא העגל הוא משום שרוב הקרבנות שהוזכרו בפרשה זו באים לכפר על חטא, והרי אילו לא חטאו ישראל בעגל לא היו צריכים לאותן קרבנות כלל נכמ"ש (ירמיהו ז, כב) "כי לא דברתי את אבותיכם ביום הוציאני אותם מארץ מצרים על דברי עולה וחבח", וביארו המפרשים, שדוקא ביום הוציאני אותם קודם שחטאו בעגל לא ציויתים על עולה וחבח, אבל לאחר שחטאו בעגל ציויתים על משכן וקרבנות כי היו צריכים אז לכפרות, ולכך נתרחק אהרן מעשיית הקרבנות כי אין קטיגור נעשה סניגור, עד שקירבו משה בתפלתו.

ב. ובדרוש לשבת הגדול לשל"ה הקד' (מס' פסחים מצה עשירה דרוש ה') העיר, שעל אף שבפרשת ויקרא נאמר (ב, ג) "והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו" ואם כן הוזכר אהרן בפני עצמו, מכל מקום יש לומר שכוונת המדרש שבפסוקים העוסקים בקרבן העולה הוזכרו רק בני אהרן.

אמנם הקשה שהרי "בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו" (סנהדרין קה ב), ובני אהרן היו גם בניו וגם תלמידיו, ואם כן מדוע יש קפידא בדבר שלא הוזכר אלא "בני אהרן" נביאור כוונתו,

אדיזוי בת מזל שמלוך ע"ה
מכלוף בן יצחק ורחל שמעוני ז"ל
שמעה בת עפיה בני ע"ה

פטר בן ארנולד רוזין ז"ל
משה בן לאה שלום ז"ל
פואד בן פרחח חילייהו ז"ל

לעיני ר' בנימין בן שלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאזרה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יהיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
צביה בת סרה ע"ה

חליפת 'בגיר' או יין לקידוש ?

"ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן" (ו, ד)

ותירץ בספר מרפסין איגרא (פר' יתרו), שמשנה רבינו נעשה כהן גדול רק לאחר הקמת המשכן ולא קודם לכן, ולכן יכול היה להחזיר את גרושתו. ועוד אפשר, שהגט שנתן משה לציפורה היה על תנאי שלא יחזור ויקחנה שוב לאשה, ובמקרה שיחזור ויקחנה לאשה הגט בטל. ולכן יכול היה משה רבינו לחזור ולקחתה לאשה ולא עבר בכך על איסור של מחזיר גרושתו.

עוד תירץ, שאמנם קודם מתן תורה קיימו האבות את כל התורה כולה, אולם, כתבו הראשונים שהיכן שנראה היה להם שיש צורך לעבור על מצוה מסויימת היו עוברים עליה. ומשה רבינו סבר שבמקרה זה, רצונו של הקב"ה שיחזיר את ציפורה אשתו, ולכן חזר ונשאה.

ב. ובספר 'ואם תאמר' (ח"ב ע' קפו) הקשה, שבמסכת ערכין (יא, א) למדו דין שירה בנסכים ממה שנאמר "משה ידבר והאלוקים יענו בקול", ופירש"י שמשנה היה לוי וציוהו הקב"ה לשורר, וזה סותר לדברי הגמ' הנ"ל שמשנה היה כהן.

ג. והנה יעויין **בחיודושי החתם סופר** (עה"ת פר' תצוה) על הפסוק "ואתה הקרב אליך את אהרן", שהקשה מדוע לא זכה משה לכהונה גדולה. ותירץ, שאי אפשר שאדם אחד יזכה לב' גדולות, גם לכתר תורה וגם לכתר כהונה.

ועוד, שמשנה לא היה יכול להיות כהן גדול, כיון שהרג את המצרי, וכהן שהרג את הנפש אפילו בשוגג לא ישא כפיו, כמבואר בשו"ע (או"ח סי' קכ"ח סע' לה').

ובספר נופת צופים העיר על דבריו מדברי הגמ' והתוס' לעיל שמשנה אכן היה כהן גדול. ברם למעשה בגמ' בובחים יש דעות שמשנה לא היה כהן אלא לוי, ויתכן שהחת"ס כתב כן לפי דבריהם.

ד. עוד הקשו **המפרשים**, שאם היה משה כהן כיצד נטל את עצמות יוסף, וכמו שנאמר "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", והרי היה כהן ואיך נטמא לו.

ובעיון יעקב (סוטה יג, א) תירץ, שעצמות יוסף לא היו מטמאין כיון שלא מת על ידי מלאך המות.

אמנם **במס' סוכה** (כה, א) מבואר שהטמאים ששאלו על עשיית פסח היו נושאי ארונו של יוסף [אלא שיש שחלקו שם על דעה זו, ויתכן שהם סברו שיוסף לא היה מטמא וכדברי העיון יעקב].

ויש שתירצו, שבאותו זמן שלקח משה את העצמות היה זה בבחינה של מת מצוה, כי כל ישראל היו עוסקים בביוזה, ולאחר מכן היו העצמות במחיצתו ובפיקוחו, דהיינו במחנה לוי, אבל הוא היה נזהר מליטמא להם, ואחרים נשאו את ארונו.

ובשו"ת ציץ אליעזר (חי"ח סי' נו"ו) תירץ על פי דברי התוס' שאנץ (סוטה, שם) "וכי דרכו של מת להלך עם השכינה? אלא אמרו במדרש שהניחו את עצמות יוסף בתוך עור של כבש ונכנסה בו באותו עור רוח חיים, והיינו דכתיב נוהג כצאן יוסף". וביאר, שכוונת המדרש לומר שכיון שהיו העצמות מונחים בצורה זו לא היו מטמאין.

במס' שבת (קיד, א) דרשו "אמר ר' יוחנן, מנין לשינוי בגדים מן התורה, שנאמר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים. ותנא דבי רבי ישמעאל, לימדך תורה דרך ארץ, בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו", ופירש"י שנצטווה הכהן ללבוש בגדים פחותים בשעת הוצאת הדשן שאינה עבודה חשובה, כדי שלא ימאסו בגדיו החשובים שעובד בהן עבודות חשובות יותר, כגון קיטור וניסוך. וביאר **המהרש"א**, שמציווי זה למדו חז"ל לענין שינוי בגדי שבת, שבגדים שבישל בהן בערב שבת, אל ימזוג בהן כוס לרבו דהיינו כוס של קידוש בכניסת השבת.

והקשה רבינו **יוסף חיים בספר 'בן יהודע'** (שם), שהרי שם בדף קיג (עמ' א') למדו הלכה זו של שינוי בגדים לכבוד שבת מהפסוק "וכבדתו מעשות דרכיך- שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול", ומדוע הוצרכו ללמוד זאת מהפסוק "ופשט את בגדיו".

ותירץ, שהפסוק "וכבדתו" הוא דברי נביאים, ולכן למד ר' יוחנן דין זה מהפסוק "ופשט את בגדיו" להורות שהוא דין תורה ולא מדברי נביאים בלבד. ונפקא מינה למי שיש לו מעות לקנות בהם בגדי שבת ואין לו מספיק כדי לקנות גם יין לקידוש, שיש לו לקנות בגדי שבת שיש להם סמך מהתורה אך יין לקידוש עיקרו מדרבנן, ולכן יקדש על הפת.

עוד תירץ, שמהפסוק "וכבדתו" משמע שלא די שיחליף לבגדי שבת שדומים לבגדי חול, כי אין זה בגדר "וכבדתו" כי לא ניכר בזה כבוד שבת, שהרואהו חושב שהוא לובש בגד שלבש בחול. אך מהפסוק "ופשט את בגדיו" משמע שאינו צריך אלא להחליף בגדיו, ואפילו אם הם שונים במראהם וצורתם וחשיבותם קיים בכך את המצוה.

מה קרה לעור הכבש שבו הונחו עצמות יוסף ?

"מאיל המילואים למשה היה למנה" (ח, כט)

במסכת זבחים (קא, ב) אמרו "אמר רב, משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים היה, שנאמר מאיל המילואים למשה היה למנה". וכן דרשו שם (קב, א) מהפסוק "משה ואהרן בכהניו". וכן כתבו התוס' **במס' ע"ז** (לד, א) שמשנה שימש בכהונה גדולה במשך ארבעים שנה במדבר.

וקשה, שהנה על הפסוק (שמות יח, ב) "ויקח יתרו חותן משה את ציפורה אשת משה אחר שילוחיה" דרשו (ילקוט"ש רמז רס"ח) "אחר שילוחיה- ר' יהושע אומר, שפטרה הימנו בגט". ולכאורה אם היה כהן כיצד החזיר גרושתו, והרי גרושה אסורה אפילו לכהן הדיוט.

בארץ ישראל, וגם בארץ, אנגליה, ארגנטינה, ארז"ב, בלגיה, מקסיקו, צרפת ומדינות נוספות, אלפי יהודים מרזוים את צמאונם מיבארה של תורה. בתרומה סמלית יש באפשרותך להנציח את שמות יקיריך ולהפיץ את אור התורה בארץ ישראל ובעולם כולו. טל' לפרטים: 08-9452903

לעילוי נשמת עזרי בן שרה ושלמה גדסי ז"ל ♦ מרים בת טאוס אליאסי ע"ה ♦ לויז בת פרנקה אוהיון ע"ה ♦ שמחה בת דיינה נגאוקר ע"ה

הלן בת סול עמר ע"ה
ברטה בת סביחה מזין ע"ה
ישראל עייזאט בן טאוס וסונה סלמי ז"ל

אהרון בן אברהם כהן ז"ל
זוהרה בת תמר גוילי ע"ה
לולו בת יעיש אברהם ע"ה

יעקב בן רליה ושלום מרחום ז"ל
אברהם בן יהודית דהרי ז"ל
מיכאל בן סופייה הררי ז"ל